

Crna Gora
Regulatorna agencija
za energetiku
Broj: 13/2592-10
Podgorica, 28.11.2013. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

Podgorica

Predmet: Predlog Finansijskog plana Regulatorne agencije za energetiku za 2014. godinu, sa Planom rada Agencije za 2014. godinu

U prilogu akta dostavljamo Predlog Finansijskog plana sa Planom rada Regulatorne agencije za energetiku za 2014. godinu radi stavljanja u skupštinsku proceduru razmatranja i usvajanja.

Članom 23 stav 3 Zakona o Budžetu ("Sl. list RCG", br. 45/01 i 71/05 i "Sl. list CG", br. 12/07, 53/09 i 49/10), utvrđeno je da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu i određuje predstavnika nezavisnog regulatornog tijela koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri, a stavom 4 istog člana, da predlog finansijskog plana i akt o određivanju predstavnika nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela dostavlja Ministarstvu finansija do 30. septembra tekuće godine.

U skladu sa navedenom odredbom Zakona, Regulatorna agencija za energetiku je Ministarstvu finansija, aktom broj 13/2592-7 od 30.09.2013. godine, dostavila Predlog Finansijskog plana za 2014. godinu, Plan rada Agencije za 2014. godinu, odluku Odbora Agencije o usvajanju plana rada, odluku Odbora Agencije o utvrđivanju predloga Finansijskog plana i odluku Odbora Agencije o određivanju predstavnika Agencije koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri usvajanja navedenih akata.

Navedena dokumenta dostavljena su u 2 primjerka, jedan original i jedna kopija, s tim što je ostavljeno da propisani broj primjeraka za skupštinsku proceduru dostavimo naknadno na zahtjev Ministarstva.

Od strane Ministarstva finansija dana 28.11.2013. godine zatraženo je da Skupštini CG dostavimo potreban broj kopija navedenih akata, što i činimo i u prilogu dostavljamo 130 primjeraka navedenih akata, kao i CD sa istim dokumentima u elektronskoj formi.

S poštovanjem

Predsjedavajući Odbora

Branislav Prelević

Regulatorna agencija za energetiku

**FINANSIJSKI PLAN
ZA 2014. GODINU**

PREDLOG

Podgorica, septembar 2013. godine

Na osnovu člana 45 stav 2 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 40/11 i 42/11), člana 23 stav 3 Zakona o budžetu ("Službeni list RCG", 40/01, 44/01, 71/05 i "Službeni list CG", br. 12/07 i 53/09) i člana 18 tačka 15 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 7/2011), Odbor Agencije, na sjednici održanoj 30. septembra 2013. godine, utvrdio je

FINANSIJSKI PLAN REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU ZA 2014. GODINU

I UVOD

Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 40/11 i 42/11) (u daljem tekstu: Zakon) utvrđen je način finansiranja Agencije kao neprofitne organizacije da bi se omogućio rad Agencije i realizacija njenih planskih aktivnosti i obaveza koje proističu iz Zakona. Sredstva za finansiranje Agencije utvrđuju se finansijskim planom koji na osnovu plana rada utvrđuje Odbor Agencije, a usvaja Skupština Crne Gore. Sredstva se obezbjeđuju od naknada za izdavanje licenci i godišnjih naknada za korišćenje licenci za obavljanje energetske djelatnosti, što predstavlja jedini izvor za finansiranje rada Agencije. Naknade za licence određuju se u visini da u ukupnom iznosu pokriju planirane troškove poslovanja, u skladu sa Zakonom i opštim aktima Agencije.

Utvrđeni način finansiranja Agencije, od naknada za licence koje plaćaju energetski subjekti, po unaprijed utvrđenim pravilima, obezbjeđuje ostvarivanje Zakonom utvrđenih statusnih obilježja Agencije - samostalnost i funkcionalnu nezavisnost od državnih organa i energetskih subjekata.

Finansijski plan Regulatorne agencije za energetiku za 2014. godinu (u daljem tekstu: Finansijski plan) sadrži pregled planiranih prihoda i rashoda Agencije za 2014. godinu.

Prihodi Agencije su prihodi od naknada za izdavanje licenci i godišnje naknade za licence, a rashodi predstavljaju procijenjene troškove poslovanja Agencije, potrebne za ostvarivanje funkcije Agencije, obezbjeđenje uslova za normalan rad i realizaciju poslova i zadataka utvrđenih Planom rada za 2014. godinu.

Zakonom je kao izvor finansiranja Agencije predviđena i naknada za rješavanje sporova, ali ta vrsta naknade služi za pokrivanje stvarnih troškova za rješavanje sporova iz ugovornih odnosa koje energetski subjekti, ili energetski subjekti i korisnici njihovih usluga, povjere Agenciji, a ne i za finansiranje rada Agencije.

II PRAVNI STATUS I NADLEŽNOST AGENCIJE

Agencija je osnovana Zakonom o energetici ("Sl. list RCG", broj 39/03) kao samostalna, funkcionalno nezavisna i neprofitna organizacija, koja vrši javna ovlaštenja koja su joj povjerena. Nadležnost Agencije kao regulatora energetskog sektora, i njen pravni status, nije promijenjen ni Zakonom o energetici iz 2010. Godine. Ovim Zakonom je je ojačana funkcija Agencije, prošireni poslovi i obim ovlaštenja u regulisanju energetskog sektora.

U regulisanju energetskog sektora Agencija vrši normativnu djelatnost koja se sastoji u utvrđivanju pravila i metodologija za sprovođenje obaveza i ovlašćenja iz Zakona. Pored toga, Agencija odobrava pravila i metodologije koje u skladu sa Zakonom utvrđuju energetski subjekti, izdaje licence za obavljanje energetskih djelatnosti, izdaje garancije porijekla za energiju iz obnovljivih izvora, utvrđuje status povlašćenog proizvođača električne energije, utvrđuje regulatorni prihod i odobrava tarife i cijene za regulisane djelatnosti, utvrđuje tarife za snabdijevanje ugroženih kupaca električne energije, rješava po žalbama i prigovorima kupaca i energetskih subjekata, rješava sporove koji proizilaze iz ugovornih odnosa energetskih subjekata ili energetskih subjekata i korisnika njihovih usluga, ukoliko joj ugovorne strane povjere rješavanje spora, daje saglasnost na planove razvoja i investicione planove energetskih subjekata, prati i analizira rad subjekata koji se odnosi na regulisane djelatnosti, vrši neposredni nadzor nad radom subjekata, ostvaruje saradnju sa domaćim i međunarodnim institucijama i vrši druge poslove utvrđene Zakonom.

Organi Agencije su Odbor Agencije i direktor Agencije. Zakonom je utvrđena i funkcija zamjenika direktora Agencije. Odbor Agencije se sastoji od tri člana koji funkciju vrše profesionalno, odnosno u Agenciji su u radnom odnosu sa punim radnim vremenom.

Ukupan broj zaposlenih u Agenciji u 2013. godini je 27, i to: tri člana Odbora, direktor i zamjenik direktora, 20 zaposlenih na neodređeno vrijeme i dva zaposlena na određeno vrijeme. Agencija je u januaru 2013. godine, kao učesnik programa Vlade Crne Gore za stručno osposobljavanje lica sa visokom stručnom spremom, a u cilju stvaranja osnove za kadrovsko jačanje Agencije mladim, stručnim kadrovima, obezbijedila stručno osposobljavanje za dva lica sa završenim elektrotehničkim, odnosno ekonomskim fakultetom, po ugovoru o stručnom osposobljavanju, na period od devet mjeseci, od 15. 01. do 15. 10. 2013. godine.

Planom rada Agencije za 2014. godinu, u skladu sa stvarnim potrebama, radi izvršavanja obaveza utvrđenih Zakonom, predviđeno je povećanje broja zaposlenih. Pored dva radna mjesta za koja je predviđena visoka stručna sprema, a za koja su obučavani kadrovi u okviru programa stručnog osposobljavanja u Agenciji, potrebno je popuniti i radno mjesto za koje se zahtijeva srednja stručna sprema, koje je ostalo upražnjeno odlaskom zaposlene u penziju od 30. 06. 2013. godine, kao i radno mjesto za koje je predviđena visoka stručna sprema elektrotehničke struke koje do sada nije popunjavano, a za čijom potpunom postojbi potreba, tako da će ukupan broj zaposlenih u 2014. godini biti 31. U 2014. godini Agenciji predstoji značajan broj novih aktivnosti koje zahtijevaju kadrovsko jačanje Agencije i obuku zaposlenih za nove oblasti, a time neminovno i finansijska sredstva u budžetu Agencije. To se prije svega odnosi na usklađivanje podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije sa Trećim paketom propisa EU iz oblasti energetike, stvaranje potrebnih uslova i pripremu tarifnih kupaca za prelazak na otvoreno tržište električne energije, ulazak Agencije u realizaciju ovlašćenja koja se tiču regulisanja sektora gasa, veće angažovanje Agencije u oblasti obnovljivih izvora energije u skladu sa njihovim jačim razvojem i korišćenjem koje se očekuje u narednoj godini, stvaranje osnove i pripremu projektne dokumentacije za angažovanje ino eksperata i konsultanata za određene oblasti u 2015. godini itd.

III FINANSIRANJE RADA AGENCIJE

Agencija se finansira od naknada za izdavanje licenci, godišnjih naknada za korišćenje licenci za obavljanje energetske djelatnosti i naknada za rješavanje sporova.

Zakonom je utvrđeno da se licence izdaju na zahtjev energetskog subjekta za svaku energetske djelatnost posebno, kao i da je energetski subjekat dužan da plati naknadu za izdavanje licence i godišnje naknade za period na koji je izdata licenca.

U 2014. godini, ukoliko bude zahtjeva od strane energetskih subjekata koji ispunjavaju uslove, Agencija će izdavati licence za sljedeće djelatnosti:

a) U elektroenergetskim djelatnostima:

- 1) Licenca za proizvodnju električne energije;
- 2) Licenca za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije;
- 3) Licenca za prenos električne energije;
- 4) Licenca za distribuciju električne energije;
- 5) Licenca za snabdijevanje električnom energijom, i
- 6) Licenca za organizovanje tržišta električne energije.

b) U djelatnostima u oblasti toplote:

- 1) Licenca za proizvodnju toplote za daljinsko grijanje i/ili hlađenje;
- 2) Licenca za distribuciju toplote za daljinsko grijanje i/ili hlađenje, i
- 3) Licenca za snabdijevanje toplotom za daljinsko grijanje i/ili hlađenje.

c) U djelatnostima u oblasti nafte i gasa:

- 1) Licenca za nabavku gasa;
- 2) Licenca za skladištenje gasa;
- 3) Licenca za prenos gasa;
- 4) Licenca za distribuciju gasa;
- 5) Licenca za snabdijevanje gasom;
- 6) Licenca za transport nafte naftovodima i drugim oblicima transporta nafte;
- 7) Licenca za transport naftnih derivata produktovodima i drugim oblicima transporta naftnih derivata;
- 8) Licenca za trgovinu na veliko naftnim derivatima;
- 9) Licenca za trgovinu na malo naftnim derivatima;
- 10) Licenca za skladištenje nafte i naftnih derivata;
- 11) Licenca za transport i skladištenje tečnog prirodnog gasa (u daljem tekstu:TPG);
- 12) Licenca za upravljanje postrojenjem za TPG;
- 13) Licenca za upravljanje postrojenjem za tečni nafni gas (u daljem tekstu: TNG);
- 14) Licenca za trgovinu na veliko i snabdijevanje krajnjih kupaca TNG; i
- 15) Licenca za trgovinu na veliko i snabdijevanje krajnjih kupaca TPG.

Iznosi naknada za izdavanje licence se utvrđuju u fiksnom iznosu za svaku vrstu licence pojedinačno.

Prilikom utvrđivanja godišnje naknade za korišćenje licence primjenjuju se sljedeći kriterijumi:

- nivo aktivnosti, odnosno neophodnog stručnog angažovanja i vremena koje Agencija treba da utroši na izradi i donošenju regulatornih akata i sprovođenju regulatornih postupaka;
- nivo angažovanja i vremena potrebnog za obradu zahtjeva, pregledanje i analizu dostavljene dokumentacije;
- nivo angažovanja i vremena potrebnog za nadzor nad radom energetskih subjekata, odnosno primjenu zakona, podzakonskih akata i uslova iz licence;
- ukupan godišnji obim djelatnosti licenciranih subjekata u elektroenergetskom sektoru, i
  - skladišni kapacitet, ili prodajni prostor, broj transportnih sredstava kojim raspolažu licencirani subjekti i obim prometa u sektoru nafte i gasa.

U skladu sa navedenim kriterijumima, iz godišnjih naknada koje plaćaju subjekti koji obavljaju elektroenergetske djelatnosti pokrivaju se dvije trećine, a iz naknada koje plaćaju subjekti koji obavljaju djelatnosti u oblasti nafte i gasa pokriva se jedna trećina ukupnih godišnjih naknada za korišćenje licenci utvrđenih finansijskim planom Agencije.

Takođe, u skladu sa navedenim kriterijumima, prihod od godišnje naknade za korišćenje licence u elektroenergetskom sektoru, koji čini dvije trećine ukupne godišnje naknade za licence, ostvaruje se od:

- naknade koju plaćaju licencirani subjekti koji obavljaju regulisane djelatnosti, u iznosu od 75% ukupne naknade i
- naknade koju plaćaju licencirani subjekti koji obavljaju neregulisane djelatnosti, u iznosu od 25% ukupne naknade.

S druge strane, u prihodu od naknada za korišćenje licence za obavljanje djelatnosti u oblasti nafte i gasa, učešće pojedinih djelatnosti je:

- jedna petina od djelatnosti transporta nafte i naftnih derivata,
- jedna petina od djelatnosti skladištenja i distribucije nafte i naftnih derivata i
- tri petine od djelatnosti prodaje i snabdijevanja naftnim derivatima.

Agencija ostvaruje srazmjerno veće prihode po osnovu naknada od elektroenergetskih djelatnosti, što proizilazi i iz okolnosti da su obaveze i zadaci Agencije na poslovima regulacije elektroenergetskog sektora i obimnije i složenije. Ti poslovi, pored izdavanja licenci i kontrole rada njihovih imalaca, uključuju: izradu opštih akata, pravila i metodologija kojima se reguliše rad subjekata, odobravanje ili davanje saglasnosti na pravila i

metodologije energetskih subjekata, odobravanje planova i programa rada subjekata, odobravanje planova razvoja i investicionih planova, nadzor nad radom subjekata, ukupnu regulaciju mrežnih djelatnosti i djelatnosti javnog snabdjevača, zaštitu krajnjih kupaca itd.

Nasuprot tome, u oblasti nafte i gasa Agencija se uglavnom bavi nadzorom nad radom i poslovanjem imalaca licenci kroz kontrolu pridržavanja uslova iz licenci.

Nakon usvajanja Finansijskog plana za 2014. godinu od strane Skupštine Crne Gore, Agencija će posebnom odlukom utvrditi iznose naknada za licence koje plaćaju subjekti u energetskom sektoru Crne Gore u 2014. godini. Odluka o iznosima naknada za licence objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

IV POLAZNE OSNOVE ZA PLANIRANJE ZA 2014. GODINU

Kao polazna osnova za utvrđivanje nivoa rashoda Agencije datih u ovom planu, uzeta je realizacija finansijskog plana Agencije za 2012. godinu i rashoda Agencije ostvarenih u prvih osam mjeseci 2013. godine. Takođe, jedna od polaznih osnova za utvrđivanje rashoda Agencije je i godišnja stopa inflacije, koja je u periodu od 01. 08. 2012. do 31. 07. 2013. godine iznosila 3,8%, za koji procenat je uvećan ukupan iznos sredstava planiranih za 2013. godinu i na toj osnovi utvrđene stavke prihoda i rashoda za 2014. godinu. Pri tome se posebno moralo uzeti u obzir da povećanje obima i vrste poslova, odnosno i planirano povećanje broja zaposlenih, uslovljava potrebu za obezbjeđivanjem nedostajućeg poslovnog prostora u cilju stvaranja uslova za normalan rad svih zaposlenih i kvalitetno obavljanje poslova i zadataka.

Polazna osnova za izradu plana prihoda su procijenjeni rashodi Agencije u 2014. godini, odnosno iznos sredstava potreban za njihovo pokriće.

V PLANIRANI PRIHODI

Ukupan prihod za 2014. godinu planiran je u iznosu od 1.296.155,68€, i čine ga: prihod od naknada za izdavanje licenci u visini od 3.000,00€, prihod od godišnjih naknada za izdate licence u iznosu od 1.287.155,68 € i ostali prihodi u visini od 6.000,00€, koji se odnose na: refundaciju troškova prisustvovanja konferencijama, forumima, radionicama Energetske zajednice, kao i refundacije troškova zarada zaposlenih zbog odsustvovanja sa rada u skladu sa zakonom.

Iznos naknada za licence je planiran tako da zajedno sa ostalim prihodima pokrije planirane rashode Agencije.

U skladu sa Zakonom, sredstva koja preostanu na računu Agencije nakon isteka poslovne godine u kojoj su obezbijeđena, prihod su budžeta Crne Gore, pa će eventualno ostvareni višak na kraju 2014. godine biti prenijet u Budžet.

VI PLANIRANI RASHODI

Planirani rashodi Agencije za 2014. godinu utvrđeni su u ukupnom iznosu od 1.296.155,68 €, i isti se sastoje od: rashoda poslovanja Agencije u iznosu od 1.114.976,10 €, rezerve u iznosu od 58.000,00€, sredstava za procjenu imovine energetskih subjekata u iznosu od 10.000,00€, sredstava za kupovinu, odnosno zakup poslovnog prostora u iznosu od

25.000,00€, rezervisanja sredstava za naknadu zarade, u skladu sa Zakonom o energetici, članu Odbora Agencije kojem u maju naredne godine ističe mandat, u iznosu od 25.179,58€, troškova Projekta (Informacioni sistem, III paket EU, Regulatorno računovodstvo, Kvalitet snabdijevanja) i njegove implementacije, u iznosu od 38.000,00€, troškova softvera za izdavanje garancije porijekla i licenciranje povlašćenih proizvođača, u iznosu od 20.000,00€, kao i troškova softvera za registar žalbi i registar licenci, u iznosu od 5.000,00€.

Rashodi su planirani na osnovu detaljne procjene troškova koji su neophodni za rad Agencije, odnosno ostvarivanje zadataka utvrđenih u Planu rada Agencije za 2014.godinu.

Troškovi materijala, dati u tabelarnom prikazu pod stavkom RASHODI 1, obuhvataju nabavku potrošnog kancelarijskog materijala, goriva i električne energije, nabavku stručne literature i časopisa i štampanja i objavljivanja propisa, planirani su u ukupnom iznosu od 23.200,00€ i veći su za 8,92% u odnosu na plan za 2013 godinu. Povećanje ovih troškova uzrokovano je povećanim obimom poslova Agencije, pa shodno tome i planiranim povećanjem broja zaposlenih u 2014. godini, koje nameće povećanje i ostalih troškova u finansijskom planu.

Za pokriće troškova zarada, naknada zarada i drugih primanja zajedno sa doprinosima na teret poslodavca, stavka RASHODI 2, planirano je 873.176,10€, na način što je iznos zarada iz 2013. godine uvećan za zarade četiri zaposlena čiji se prijem planira u 2014. godini. Prema podacima MONSTAT-a godišnja stopa inflacije u periodu od 01.08.2012. do 31.07.2013. godine iznosila je 3,8%, što znači da je uvećanje zarada utvrđeno ovim planom ispod nivoa inflacije.

Plan zarada zaposlenih za 2014. godinu zasnovan je na objektivnoj pretpostavci da će broj zaposlenih biti povećan na 31, u cilju popunjavanja sistematizovanih radnih mjesta, što je za 10,7% veće u odnosu na plan za 2013. godinu. Povećanje broja zaposlenih neophodno je iz razloga što se aktivnosti Agencije, tj. obim i vrsta poslova kontinuirano povećavaju i u 2014. godini slijedi niz novih aktivnosti uz mnogo veće angažovanje na već započetim poslovima, o čemu je u ovom planu naprijed bilo riječi, što zahtjeva razdvajanje i specijalizaciju poslova, pa samim tim i povećanje broja zaposlenih. Ukupno planirana sredstva za bruto zarade zaposlenih iznose 714.577,50€.

Za navedeni broj zaposlenih planirana su i druga primanja koja im pripadaju u skladu sa Zakonom o radu, Opštem kolektivnom ugovoru i opštim aktima Agencije. Planirana su i sredstva za isplatu otpremnine, u skladu sa opštim aktima Agencije, za dva zaposlena koji u 2014. godini stiču uslove za odlazak u starosnu penziju.

Doprinosi na zarade i druga primanja, obračunati su i planirani na način propisan zakonom.

Sredstva za službena putovanja pod stavkom RASHODI 3, planirana su u iznosu od 45.000,00€, što je za 15% veće u odnosu na plan za 2013. godinu. Sredstva su namjenjena za pokriće troškova obaveznog učešće Agencije u pregovorima o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, za implementaciju III paketa EU, kao i učestvovanja predstavnika Agencije na međunarodnim i domaćim stručnim skupovima i seminarima, učešća u radu institucija Energetske zajednice i organizacija čiji je Agencija član. Navedena sredstva su neophodna za obezbjeđenje edukacije, osposobljavanja zaposlenih i ostvarivanje aktivnog učešća predstavnika Agencije u radu radnih grupa Energetske zajednice.

Troškovi proizvodnih usluga, pod stavkom RASHODI 4, koji se odnose na usluge telefonskih i internet komunikacija, registracije i održavanje automobila, popravki i održavanja opreme, javnog oglašavanja u štampanim medijima, troškovi plaćanja poštarine i ostalih usluga planirani su u iznosu od 23.400,00€, što je za 6,36% veće u odnosu na plan za 2013. godinu i prvenstveno se odnosi na povećanje iznosa za održavanje osnovnih i ostalih sredstava Agencije.

Troškovi neproizvodnih usluga, pod stavkom RASHODI 5, koji se odnose na plaćanje bankarskih provizija, komunalija i obaveznih premija osiguranja, ostalih nematerijalnih troškova, članarina i organizovanje seminara u cilju edukacije budućih učesnika energetskog tržišta i zaposlenih u Agenciji, obrazovanja zaposlenih, angažovanja domaćih i ino eksperata i konsultanata koji se bave pitanjima regulacije energetskog sektora, kao i Zakonom obavezno angažovanje internog revizora, planirani su u iznosu od 63.200,00€, što je za 6,76% više u odnosu na iste stavke rashoda utvrđene planom za 2013. godinu. Navedeno povećanje prvenstveno se odnosi na planirane troškove obrazovanja, seminara i radionica, kojima će biti obuhvaćeni prije svega novi kadrovi. Edukacija će biti neophodna posebno za nova područja aktivnosti Agencije, kao što su stvaranje normativne infrastrukture za regulaciju sektora gasa, priprema potrošača i stvaranje svih neophodnih uslova za prelazak na potpuno otvoreno tržište električne energije čak i sadašnjih još uvijek tarifnih potrošača, tj. domaćinstava itd.

Osim sredstava namijenjenih za pokriće tekućih rashoda Agencije u toku 2013. godine, pod stavkom RASHODI 6, planirana su sredstva za nabavku i obnavljanje osnovnih sredstava, u iznosu od 40.000,00€, od čega se 15.000,00€, odnosi na nabavku kancelarijskog namještaja i kompjuterske opreme, a iznos od 25.000,00€ je planiran za nabavku službenog automobila. Agencija posjeduje samo jedan službeni automobil, starosti 10 godina, koji je u junu 2013. godine bio havarisan, zbog čega je, u cilju stvaranja normalnih uslova za rad i sigurnosti zaposlenih u Agenciji neophodna nabavka novog automobila.

Sredstva namijenjena za rješavanje stambenih potreba zaposlenih, stavka RASHODI 7, planirana su u iznosu od 47.000,00€.

Rezerva je planirana u iznosu od 58.000,00€, koji je neophodan da obezbijedi finansiranje jednomjesečnog rada Agencije u 2015. godini tj. do početka obezbijedivanja sredstava od naknada za licence za 2015. godinu i pokrivanja neplaniranih rashoda.

Pored već navedenih sredstava, Agencija u 2014. godini, planira i sredstva za sljedeće stavke:

Stavka V, predstavlja trošak vezan za kontrolu procjene imovine i sredstava energetskih subjekata, koja je utvrđena Zakonom o energetici kao bitan vid kontrole troškova i nadzora nad radom elektroenergetskih subjekata. Ovaj trošak je planiran u iznosu od 10.000,00€, što je za 66,67% manje od plana za 2013. godinu. Članom 44 Zakona utvrđena je obaveza energetskih subjekata da, u rokovima koji nijesu duži od pet godina, utvrde strukturu i vrijednost imovine i sredstava koja se koriste za obavljanje energetskih djelatnosti za koje Agencija odobrava tarife ili cijene usluga, u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima. Istim članom, u stavu 2, utvrđena je mogućnost Agencije da, angažovanjem nezavisnog procjenitelja izvrši kontrolu odnosno utvrdi strukturu i vrijednost imovine i sredstava kojima energetski subjekat obavlja djelatnost za koju Agencija odobrava cijene ili tarife. Metodologijama za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena, član 15, stav 2, tačka 3, podtačka a), utvrđeno je da su energetski subjekti u obavezi da dostave procjene vrijednost imovine i sredstava koja se koriste za obavljanje energetskih djelatnosti, deset mjeseci prije

promjene regulisanog prihoda. S obzirom da Agenciji do trenutka izrade ovog plana, nijesu dostavljene procjene vrijednost imovine i sredstava koja se koriste za obavljanje energetskih djelatnosti, procjenjuje se da u 2014. godini ne postoje uslovi za vršenje kotrole, odnosno procjene imovine energetskih subjekata većeg obima, što je i razlog za smanjenje iznosa za procjenu.

Pod stavkom VI, planirana su sredstva za zakup nedostajućeg kancelarijskog prostora i stvaranje potrebnih prostornih uslova za rad zaposlenih. I pored toga što je u narednoj godini planirano uvećanje broja zaposlenih, a takođe i angažovanje ino konsultanata kao pomoć u daljoj reformi energetskog sektora, sredstva za ovu namjenu planirana su u istom iznosu kao i za 2013. godinu, odnosno 25.000,00€.

Stavkom VII, u skladu sa članom 35, stav 2 Zakona o energetici, planirana su sredstva za naknadu zarade članu Odbora Agencije po isteku mandata, za sedam mjeseci u narednoj godini, u visini zarade iz mjeseca koji prethodi mjesecu u kojem je došlo do prestanka funkcije (april 2014.), uz usklađivanje zarade za obavljanje iste funkcije u Agenciji. Ovo pravo se može ostvarivati godinu dana od dana prestanka funkcije člana Odbora Agencije.

Pod stavkom VIII planirana su sredstva za implementaciju projekta koji je Delegacija Evropske Unije u Crnoj Gori, a preko konsultantske kuće Exergia, realizovala u Agenciji u toku 2013. godine pod nazivom: "Podrška RAE u ekonomskom regulisanju sektora energetike u Crnoj Gori". Kako je navedeno u Projektnom zadatku, širi opšti cilj zadatka je da se obezbijedi dalji napredak i unapređenje ekonomskih reformi u Crnoj Gori u prioritetnoj oblasti sa veoma zahtijevnom nadležnošću koja je Zakonom o energetici data nacionalnoj Regulatornoj agenciji za energetiku u cilju postizanja potpune implementacije Sporazuma o energetskoj zajednici, u skladu sa Trećim energetskim paketom Evropske Unije najkasnije do 1. januara 2015. godine. Projekat je obuhvatio sljedeće oblasti : primjenu Trećeg paketa EU propisa, izradu regulatornog računovodstva, izrada standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom, i pomoć u izradi projekta za nabavku informacionog sistema Agencije. U 2014 godini predstoji značajna aktivnost Agencije na implementaciji rezultata projekta. Značaj realizovanog Projekta nameće obavezu punog angažovanja Agencije na njegovoj realizaciji i potrebu da svi zaposleni u stručnim službama na odgovarajući način budu uključeni u ovaj posao. To zahtijeva značajna finansijska sredstva koja Agencija mora obezbijediti kroz finansijski plan. Pri ovome se ima u vidu da su Trećim paketom značajno prošireni uloga i odgovornost Agencije. Kako je Agencija prema Zakonu glavni nosilac podzakonskog regulisanja energetskog sektora, nakon što Zakon bude usklađen sa Trećim paketom, Agenciji predstoji značajan rad na usklađivanju podzakonske regulative koju je donijela, a nakon implementacije i prilagođavanja, još obimniji posao na njenoj primjeni. Osim toga, kao što je naprijed rečeno, Agencija će u narednoj godini raditi na stvaranju polazne osnove i projektne dokumentacije za uvođenje u posao novih domaćih i ino konsultanata po odedenim pitanjima iz svoje nadležnosti.

Pod stavkom IX planirana su sredstva za zakup softverske aplikacije za obnovljive izvore električne energije u kojoj oblasti Agenciji u narednoj godini predstoji mnogo veći stepen angažovanja, u skladu sa planiranim i najavljenim značajno širim korišćenjem ovih izvora u Crnoj Gori. Zakonska obaveza Agencije je da izdaje garancije porijekla proizvođačima električne ili toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje čiji je cilj potvrđivanje kupcima da je određena količina električne energije proizvedena iz obnovljivih izvora energije ili visokoefikasne kogeneracije. Zakon je, takođe, propisao da Agencija vodi registar izdatih garancija porijekla, koji sadrži sve podatke vezane za izdavanje, prenošenje i povlačenje garancija porijekla. Za izvršavanje ove zakonske obaveze, a zbog

obimnosti podataka i složenosti procesa, neophodno je korištenje softverske aplikacije. Pored toga, potrebno je omogućiti i cirkulisanje garancija porijekla sa evropskim zemljama što se jedino može ostvariti povezivanjem naše aplikacije sa zajedničkom aplikacijom na nivou Evrope. Kako bi za nabavku softverske aplikacije za ovu namjenu bila neophodna značajnija sredstva, koja u sadašnjem trenutku, zbog brojnih potreba i finansijskih obaveza Agencije, nije moguće obezbijediti, opredijelilo se za zakup ove aplikacije. U komunikaciji ostvarenoj sa regulatorima i operatorima tržišta iz regiona i kompanijom koja se bavi izradom softvera, došlo se do saznanja da je za zakup softverske aplikacije neophodno obezbijediti sredstva u iznosu od 20.000,00 €.

Pod stavkom X planirana su i sredstva za nabavku softverske aplikacije za registar žalbi i licenci, u iznosu od 5.000,00€. Agencija izdaje licence od 2004. godine elektroenergetskim i subjektima u oblasti nafte i gasa. Broj subjekata se stalno uvećavao, a takođe i licence su u postupku čestih izmjena pa je neophodno da se za registar licenci uradi softverska aplikacija. Kad su u pitanju žalbe kupaca električne energije, za koje Agencija vodi registar, princip transparentnosti i obaveza jednakog postupanja u sličnim situacijama zahtijeva da se registar žalbi vodi na savremeni nači što će biti obezbijeđeno softverskim rješenjem.

Ukupno planirana sredstva za rad Agencije u 2014. godini su za 11,25% veća u odnosu na sredstva utvrđena Planom za 2013. godinu. Razlozi za ovo uvećanje su planirani rashodi za: rezervisanje za naknadu za člana Odbora Agencije, troškovi projekta i njegove implementacije, zakup softvera za izdavanje garancije porijekla i licenciranje povlašćenih proizvođača, softver za registar žalbi i licenci, uvećanje broja zaposlenih, kao i uvećanje po osnovu godišnje stope inflacije, koja je u periodu od 01.08.2012. do 31.07.2013. godine iznosila 3,8%. Bez ovih novih stavki, koje su, međutim, kao što je naprijed rečeno, neophodne za rad Agencije u narednoj godini, ovaj Plan bi bio manji za 3,63%, u odnosu na Plan za 2013. godinu.

VII TABELARNI PRIKAZ PRIHODA I RASHODA AGENCIJE U 2014. GODINI

Planirani prihodi i rashodi Agencije za 2014. godinu utvrđuju se u sljedećim iznosima:

PRIHODI		PLAN 2014
		U EUR
1	Prihodi od naknada za korišćenje licenci	1.287.155,68
2	Prihodi od naknada za izdavanje licenci	3.000,00
3	Ostali prihodi	6.000,00
I	UKUPNI PRIHODI	1.296.155,68
RASHODI		
1	Troškovi materijala	23.200,00
	troškovi kancelarijskog materijala	9.000,00
	troškovi stručne literature	2.500,00
	troškovi štampanja propisa	5.000,00
	troškovi goriva i energije	6.700,00
2	Bruto zarade, naknada zarada i dr. primanja zaposlenih	873.176,10
	troškovi bruto zarada	744.166,48

	troškovi bruto naknada i drugih primanja	35.353,93
	troškovi doprinosa na teret poslodavca	93.655,69
3	Troškovi službenih putovanja	45.000,00
4	Troškovi proizvodnih usluga	23.400,00
	troškovi komunikacija	10.400,00
	troškovi održavanja sredstava	10.500,00
	troškovi poštarine	1.500,00
	troškovi oglašavanja	1.000,00
5	Troškovi neproizvodnih usluga	63.200,00
	troškovi konsultantskih usluga	25.000,00
	troškovi komunalija	1.600,00
	troškovi provizija	3.000,00
	premije osiguranja	2.000,00
	troškovi članarina, obrazovanja, seminara i radionica	13.000,00
	ostali troškovi	18.600,00
6	Nabavka osnovnih sredstava	40.000,00
	Nabavka kancelarijske i kompjuterske opreme	15.000,00
	Nabavka službenog automobila	25.000,00
7	Sredstva za rješavanje stambenih potreba	47.000,00
II	RASHODI POSLOVANJA AGENCIJE (1+2+3+4+5+6+7)	1.114.976,10
III	REZERVA	58.000,00
IV	RASHODI I REZERVA (II+III)	1.172.976,10
V	Procjena imovine energetskih subjekata	10.000,00
VI	Zakup poslovnog prostora-kreditno zaduženje za kupovinu poslovnog prostora	25.000,00
VII	Rezervisanje za naknadu zarade člana Odbora Agencije	25.179,58
VIII	Troškovi Projekta i njegove implementacije (Informacioni sistem, III paket EU, Regulatorno računovodstvo, Kvalitet snabdijevanja)	38.000,00
IX	Zakup softvera za izdavanje garancije porijekla i licenciranje povlašćenih proizvođača	20.000,00
X	Softver za registar žalbi i licenci	5.000,00
XI	UKUPNO (IV+V+VI+VII+VIII+IX+X)	1.296.155,68

VIII REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA

O realizaciji ovog finansijskog plana staraće se direktor Agencije.

Raspored sredstava po ovom finansijskom planu vršiće se u skladu sa opštim aktima Agencije, donijetim odlukama, programima i planovima rada, utvrđenim kriterijumima i mjerilima Agencije, zaključenim ugovorima i drugim aktima koje donosi Agencija u skladu sa zakonom u cilju ostvarivanja nadležnosti i funkcije koja joj je povjerena.

Direktor Agencije će kvartalno podnositi Odboru Agencije izvještaj o realizaciji ovog plana.

IX ZAVRŠNA ODREDBA

Ovaj predlog finansijskog plana dostavlja se Ministarstvu finansija u skladu sa članom 23 stav 4 Zakona o budžetu.

Predsjedavajući odbora Agencije

Branislav Prelević

Broj: 13/2592 -4

Podgorica, 30. septembar 2013. godine

OBRAZLOŽENJE FINANSIJSKOG PLANA REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU ZA 2014. GODINU

Pravni osnov za utvrđivanje Finansijskog plana Regulatorne agencije za energetiku za 2014. godinu sadržan je u članu 45 stav 2 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 40/11 i 42/11) kojim je propisano da se sredstva za rad Agencije utvrđuju finansijskim planom Agencije koji, na osnovu plana rada, utvrđuje Odbor Agencije, a usvaja Skupština Crne Gore.

Postupak usvajanja finansijskog plana utvrđen je u članu 23 stav 3 Zakona o budžetu ("Službeni list RCG", 40/01, 71/05 i "Službeni list CG", br. 12/07 i 53/09) kojim je propisano da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog Finansijskog plana Agencije sa planom rada za narednu godinu i dostavlja ga Ministarstvu finansija Vlade Crne Gore do kraja septembra tekuće godine. Ministarstvo navedene akte dostavlja Skupštini Crne Gore na usvajanje.

Predlog Finansijskog plana sadrži poglavlja: Uvod, Pravni status i nadležnost Agencije, Finansiranje rada Agencije, Polazne osnove za planiranje za 2014. godinu, Planirani rashodi, Planirani prihodi, Tabelarni prikaz rashoda i prihoda u 2014. godini, Realizacija finansijskog plana i Završna odredba.

Odbor Agencije je usvojio Plan rada za 2014. godinu, kojim su utvrđeni poslovi Agencije u 2014. godini. Za funkcionisanje Agencije i izvršenje planiranih poslova neophodna su sredstva koja su procijenjena Finansijskim planom Agencije.

Agencija se finansira od naknada za licence. Zakon je utvrdio vrste naknada: naknadu za izdavanje licenci i godišnju naknadu za korišćenje licenci za obavljanje energetskih djelatnosti. Zakon je kao izvor finansiranja predvidio i naknade za rješavanje sporova, ali ta vrsta naknade se koristi samo za pokrivanje stvarnih troškova vođenja sporova iz ugovornih odnosa regulisanih Zakonom o energetici, ukoliko ih stranke povjere Agenciji, a ne i za finansiranje cjeline rada Agencije.

Propisani način finansiranja omogućava finansijsku samostalnost Agencije i njenu funkcionalnu nezavisnost. Sredstva za finansiranje Agencije se pribavljaju od subjekata čiju djelatnost reguliše, u nivou koji omogućava rad Agencije i ostvarivanje njene funkcije, a sve to uz kontrolu od strane Skupštine Crne Gore.

U planu je naznačen i pristup koji Agencija koristi prilikom određivanja iznosa naknada za licence po pojedinim djelatnostima. Nakon usvajanja predloženog finansijskog plana, od strane Skupštine Crne Gore Agencija će donijeti odluku o naknadama za licence za 2014. godinu, kojom će utvrditi visinu i način obračuna tih naknada za 2014. godinu, za svaku licenciranu djelatnost posebno.

Pri određivanju ukupnog nivoa prihoda od naknada od licenci vodilo se računa o tome da njihov nivo ne predstavlja opterećenje za rad energetskih subjekata i da one bitno ne utiču

na uvećanje njihovih rashoda, koji bi se mogli reflektovati na cijene usluga ovih subjekata. Na osnovu podataka o prihodima energetske subjekata dobijenim iz godišnjih izvještaja koje subjekti dostavljaju Agenciji, sagledavanjem prihoda Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, kao većeg elektroenergetskog subjekta i Jugopetrola AD Kotor kao najvećeg subjekta u oblasti nafte i gasa, procijenjeno je da predviđene naknade Agenciji za 2013. godinu iznose oko 0,26% zbira prihoda koje su ova dva subjekta ostvarila u 2011. godini za koju Agencija posjeduje izvještaje subjekata.

Zbog potrebe obezbjeđenja da se planirani poslovi realizuju, neophodno je broj zaposlenih povećati sa 27, (broj zaposlenih u 2013.) na 31, angažovanjem lica sa visokom stručnom spremom, kao i dalje institucionalno jačati postojeće kadrovske kapacitete kroz usavršavanje i obrazovanje kadrova. U istu svrhu ovim planom su predviđena sredstva potrebna za prisustvovanje seminarima, učešće u projektima, službena putovanja, angažovanje eksperata van Agencije, prisustvo predstavnika Agencije međunarodnim skupovima i učešća u radu organizacija čiji je Agencija član. Nova područja nadležnosti Agencije čija realizacija počinje u narednoj godini, kao što je regulacija sektora gasa, potpuno otvaranje tržišta električne energije itd., ali i veće angažovanje u oblastima čija je regulacija već otpočela, kao što je usklađivanje podzakonske regulative iz nadležnosti agencije sa Trećim paketom propisa EU iz oblasti energetike, obnovljivi izvori električne energije itd., zahtijevaju prethodnu edukaciju i upoznavanje sa uporednim rešenjima i iskustvima po tim pitanjima, svih zaposlenih, a posebno novoprimitljenih kadrova.

Agencija je za 2014. godinu planirala sredstva za kupovinu kancelarijskog prostora kako bi se trajno riješilo pitanje prostora za rad, omogućio prijem novih zaposlenih, kao i obezbijedio prostor za rad konsultanata, čije je angažovanje i dalje potrebno. Ukoliko Agencija ne bude u mogućnosti da kupi odgovarajući prostor u blizini svog sjedišta, nedostajući kancelarijski prostor se može riješiti zakupom.

Budući da jednom članu Odbora Agencije u maju naredne godine ističe mandat, ovim planom su predviđena sredstva za naknadu zarade, na koju ima pravo na osnovu Zakona o energetici, za vrijeme od sedam mjeseci u narednoj godini.

Planom su predviđena sredstva za kontrolu procjene imovine energetske subjekata, što je utvrđeno Zakonom o energetici kao bitan vid kontrole troškova i nadzora nad radom elektroenergetskih subjekata.

Planirana su i sredstva neophodna za primjenu rezultata i dalju implementaciju projekta koji je od strane Delegacije Evropske Unije u 2013. godini realizovan u Agenciji. Predviđena su i sredstva za nabavku softverske aplikacije za obnovljive izvore električne energije, kao i softverske aplikacije za registar licenci i registar žalbi.

Ostale stavke Finansijskog plana su utvrđene na nivou koji je potreban za obezbjeđivanje normalnog rada Agencije u 2014. godini.

Agencija će nakon usvajanja ovog plana utvrditi i objaviti odluku o naknadama za licence koje će plaćati subjekti u energetskom sektoru Crne Gore u 2014. godini.

Crna Gora
Regulatorna agencija
za energetiku
Broj: 13/2591-5
Podgorica, 30. 09. 2013. godine

Na osnovu člana 23 st. 3 Zakona o budžetu ("Službeni list RCG", 40/01, 71/05 i "Službeni list CG", br. 12/07 i 53/09 i 49/10) i člana 18 tačka 16 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list Crne Gore", broj 7/11), Odbor Agencije, na sjednici održanoj 30. 09. 2013. godine, donio je

ODLUKU

O USVAJANJU PLANA RADA REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU ZA 2014. GODINU

1. Usvaja se plan rada Regulatorne Agencije za energetiku za 2014. godinu.
2. Plan rada dostavlja se Ministarstvu finansija Vlade Crne Gore uz Predlog Finansijskog plana Regulatorne agencije za energetiku za 2014. godinu.
3. Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjedavajući Odbora Agencije

Branislav Prelević

Dostaviti:

- Ministarstvo finansija,
- a/a;

Crna Gora
Regulatorna agencija
za energetiku
Broj: 13/2592-5
Podgorica, 30 . 09. 2013. godine

Na osnovu člana 23 st. 3 Zakona o budžetu ("Službeni list RCG", 40/01, 71/05 i "Službeni list CG", br. 12/07 i 53/09 , člana 45 st. 1 i 2 Zakona o energetici ("Službeni list Crne Gore", br. 28/10, 40/11, 42/11 i 6/13), i člana 18 tačka 15 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list Crne Gore", broj 7/11), Odbor Agencije, na sjednici održanoj 30. 09. 2013. godine, donio je

ODLUKU

O UTVRĐIVANJU PREDLOGA FINANSIJSKOG PLANA REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU ZA 2014. GODINU

1. Utvrđuje se Predlog Finansijskog plana Regulatorne Agencije za energetiku za 2014. godinu.
2. Predlog finansijskog plana se dostavlja Ministarstvu finansija Vlade Crne Gore, koje će ga u propisanom postupku dostaviti Skupštini Crne Gore radi usvajanja.
3. Uz Predlog Finansijskog plana dostavlja se Plan rada Regulatorne agencije za energetiku za 2014. godinu.
4. Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjedavajući Odbora Agencije

Branislav Prelević

Dostaviti:

- Ministarstvo finansija,
- a/a;

Crna Gora
Regulatorna agencija
za energetiku
Broj: 13/2592 -6
Podgorica, 30. 09. 2013. godine

Na osnovu člana 23 stav 3 Zakona o budžetu ("Službeni list RCG", br. 45/01 i 71/05 i "Službeni list CG", br. 12/07, 53/09 i 49/2010), člana 18 tač. 27 u vezi sa tač. 15 i 16 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 07/11), Odbor Agencije na sjednici održanoj 30. 09. 2013. godine, donio je

ODLUKU

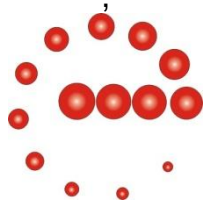
Za predstavnike Regulatorne agencije za energetiku koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri razmatranja Finansijskog plana Regulatorne agencije za energetiku za 2014 godinu sa Planom rada Regulatorne agencije za energetiku za 2014. godinu određuju se Branislav Prelević, predsjedavajući Odbora Agencije i Novak Medenica, direktor Agencije.

Predsjedavajući Odbora Agencije

Branislav Prelević

Dostaviti:

- Ministarstvo finansija,
- a/a.

Regulatorna agencija za energetiku

**PLAN RADA
ZA 2014. GODINU**

Podgorica, septembar 2013. godine

SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2014. GODINI.....	4
2.1. OSTVARIVANJE NORMATIVNO REGULATORNE ULOGE AGENCIJE.....	4
2.2. UČEŠĆE U IMPLEMENTACIJI TREĆEG PAKETA PROPISA EVROPSKE UNIJE I USKLAĐIVANJE PODZAKONSKIH AKATA IZ NADLEŽNOSTI AGENCIJE.....	5
2.3. PRAĆENJE OSTVARIVANJA REGULATORNO DOZVOLJENOG PRIHODA, CIJENA I TARIFA I PO POTREBI NJIHOVA IZMJENA TOKOM ILI NA KRAJU REGULATORNE GODINE.....	7
2.4. ORGANIZACIONO, KADROVSKO I INSTITUCIONALNO JAČANJE AGENCIJE	8
2.5. JAČANJE ODNOSA AGENCIJE SA DRŽAVNIM ORGANIMA SA KOJIMA IMA ZAJEDNIČKU NADLEŽNOST I MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA ČIJI JE ČLAN ILI SA KOJIMA IMA ZAJEDNIČKE PRAVCE AKTIVNOSTI	9
2.6. TEKUĆI POSLOVI I ZADACI.....	10
2.6.1. NADZOR NAD RADOM I POSLOVANJEM ENERGETSKIH SUBJEKATA	100
2.6.2. LICENCIRANJE SUBJEKATA I KONTROLA POŠTOVANJA USLOVA IZ LICENCI.....	12
2.6.3. NADZOR I PRIMJENA MINIMALNIH STANDARDNA KVALITETA SNABDIJEVANJA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM.....	12
2.6.4. POČETAK REALIZACIJE NADLEŽNOSTI AGENCIJE U OBLASTI GASA.....	13
2.6.5. REALIZACIJA OVLAŠĆENJA AGENCIJE U OBLASTI PROIZVODNJE ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE.....	14
2.6.6. STVARANJE DALJIH PRETPOSTAVKI ZA ZAŽIVLJAVANJE TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE.....	14
2.6.7. PRIPREMA TARIFNIH KUPACA ZA SNABDIJEVANJE NA TRŽIŠTU ELEKTRIČNE ENERGIJE.....	15
2.6.8. RJEŠAVANJE ŽALBI I PRIGOVORA KUPACA NA ODLUKE ENERGETSKIH SUBJEKATA I REŠAVANJE SPOROVA IZMEĐU ENERGETSKIH SUBJEKATA ILI IZMEĐU ENERGETSKIH SUBJEKATA I KORISNIKA NJIHOVIH USLUGA PUTEM ARBITRAŽE.....	16
2.6.9. IZRADA GODIŠNJIH IZVJEŠTAJA I PLANOVA KOJE RAZMATRA I USVAJA SKUPŠTINA CRNE GORE.....	166
2.6.10. POSTUPANJE PO ZAHTJEVIMA ZA PRISTUP INFORMACIJAMA O DJELATNOSTIMA IZ ENERGETSKOG SEKTORA SA KOJIMA AGENCIJA RASPOLAŽE	17
2.6.11. ANALIZA I SAGLEDAVANJE POTREBE IZMJENA POSTOJEĆIH INTERNIH OPŠTIH AKATA AGENCIJE.....	18
3. REALIZACIJA PLARADA.....	18

Na osnovu člana 18 stav 1 tačka 16 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG, broj 7/11), u vezi sa članom 23 stav 3 Zakona o budžetu ("Službeni list RCG", br. 40/01 i 71/05 i "Službeni list CG", br. 12/07, 53/09 i 49/2010), Odbor Agencije, na sjednici održanoj 30. septembra 2013. godine, donio je

P L A N R A D A REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU ZA 2014. GODINU

1. UVOD

Agencija je organizacija koja vrši javna ovlašćenja regulisanja energetskog sektora Crne Gore i svojim djelovanjem i aktivnostima u proteklom periodu, u izvršavanju Zakonom utvrđenih nadležnosti, postala je značajan činilac promjena i reformi u sektoru. Ovim planom utvrđuju se zadaci koje Agencija, u nastavku kontinuiteta regulisanja sektora, treba da realizuje u 2014. godini.

Zakon o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 40/11 i, 42/11 i 6/13), (u daljem tekstu: Zakon), u članu 45 stav 2 propisuje da Agencija utvrđuje finansijski plan na osnovu plana rada i dostavlja ga Skupštini na usvajanje. Zakon o budžetu ("Službeni list RCG", br. 40/01 i 71/05 i "Službeni list CG", br. 12/07, 53/09 i 49/2010), u članu 23 stav 3 propisuje da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu i dostavlja ga Ministarstvu finansija do 30 septembra tekuće godine. Statutom Agencije ("Službeni list CG, broj 7/11), je propisano da Odbor Agencije usvaja plan rada za narednu godinu. Navedeni pravni osnov je i nametnuo opredjeljenje da se plan rada utvrđuje kao poseban dokument i kao takav dostavlja Ministarstvu finansija Vlade Crne Gore, uz predlog finansijskog plana.

Zakon je decidno utvrdio nadležnost Agencije, navodeći u čl. 37-44, 49 i 50 poslove koje Agencija obavlja u ostvarivanju svoje regulatorne uloge. Poslovi obuhvataju prije svega normativnu djelatnost koja se ogleda u donošenju opštih akata, pravila i metodologija, ali i u odobravanju pravila i metodologija koja shodno Zakonu utvrđuju energetski subjekti. Metodologije i akta za čije je donošenje nadležna Agencija je donijela u rokovima utvrđenim Zakonom, čime je realizovan najveći dio njene normativne aktivnosti. Davanje odobrenja na akte energetskih subjekata zahtijeva aktivno učešće i značajno angažovanje zaposlenih u Agenciji u kreiranju i donošenju akta, kroz analizu akta, ukazivanje na uočene nepravilnosti, davanje predloga i konkretnih rešenja za određena pitanja i, posebno, u ocijeni usklađenosti akata sa Zakonom i Trećim paketom propisa Evropske unije koji se odnose na elektroenergetski sektor.

Agencija je nadležna za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije, regulatornog prihoda javnog snabdjevača, cijena i uslova za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema, odobravanje naknade za rad operatoea tržišta, troškova priključenja na prenosne i distributivne sisteme, kao i odobravanje ili utvrđivanje

reguliranih tarifa za snabdijevanje električnom energijom tarifnih kupaca, tarifa za snabdijevanje kvalifikovanih kupaca koje snabdijeva javni snabdjevač i tarifa koje primjenjuje snabdjevač posljednjeg izbora. Agencija izdaje licence i utvrđuje uslove obavljanja licenciranih djelatnosti, a Zakonom joj je povjereno i izdavanje garancija porijekla, utvrđivanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije, davanje saglasnosti na desetogodišnji plan razvoja prenosnog i distributivnog sistema i godišnjih investicionih planova operatora sistema električne energije.

Vršenje nadzora nad radom energetskih subjekata, kroz praćenje, kontrolu i analizu poslovanja, u granicama utvrđenim Zakonom i rješavanje žalbi na njihove odluke, kao vid pravnog nadzora, takođe je bitna stalna aktivnost Agencije. Kroz postupak nadzora energetskih subjekata i postupak odobravanja njihovih akata, Agencija obezbjeđuje kontrolu ostvarivanja zaštite kupaca električne energije od strane energetskih subjekata. Zaštita kupaca obuhvata transparentno utvrđivanje obaveza energetskih subjekata u pogledu prava pristupa mreži, načinu utvrđivanja troškova priključenja na mrežu, transparentnost računa za električnu energiju, uspostavljanje jasnih pravila u slučajevima kašnjenja i neplaćanja računa za utrošenu električnu energiju, postupak isključenja sa mreže, pravo na podnošenje prigovora i žalbe, vođenje evidencije o prigovorima, kao i njihovo rješavanje u razumnom roku, utvrđivanje procedura za pružanje usluga korisnicima, definisanje kvaliteta isporučene električne energije, kao i zaštitu ugroženih kupaca. Zakonom je utvrđena i nadležnost Agencije u rješavanju sporova koji proizilaze iz ugovornih odnosa između energetskih subjekata ili između energetskih subjekata i korisnika njihovih usluga ukoliko se stranke odluče da joj povjere rješavanje spora, kao alternativu rješavanja sporova pred sudom. Odluka donijeta u tom postupku ima prema strankama snagu pravosnažne sudske odluke. Pored navedenih, Agencija ima i druge Zakonom utvrđene obaveze.

Zakon je neposredno obavezao energetske subjekte na njegovu primjenu, utvrđujući i rokove za izvršenje obaveza. Energetski subjekti su bili dužni da svoje poslovanje usklade sa Zakonom, u kojem su, u značajnoj mjeri implementirani propisi Trećeg paketa Direktiva EU koji se odnose na oblast elektroenergetike, prije svega Uredba br. 714/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta o uslovima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije i Direktiva 2009/72 Evropskog parlamenta i Savjeta koja se odnosi na opšta pravila za interno tržište električne energije. Energetski subjekti su pristupili izradi opštih akata i dijelom sproveli aktivnosti koje se odnose na usklađivanje poslovanja, donošenjem najvećeg dijela potrebnih podzakonskih akata, uz očekivanje da će ostali biti donijeti u 2014. godini. Zakon je istovremeno regulatoru dao ovlašćenje da na odgovarajući, propisani, način učestvuje u tom procesu, sagledava njegovu suštinu i cilj, radi izvršavanja utvrđenih obaveza i realizacije promjena koje nameće regulacija sektora.

Pravno i vlasničko razdvajanje djelatnosti prenosa električne energije izvršeno je u 2009. godini, formiranjem Crnogorskog elektroprenosnog sistema kao nezavisnog akcionarskog društva, pravno razdvajanje operatora tržišta od CGES sprovedeno je u 2011. godini. Postupak pravnog razdvajanja operatora distributivnog sistema od EPCG, koji je po svojoj suštini složen, nije tekao u rokovima utvrđenim zakonom i još uvijek nije okončan. Agencija očekuje intenziviranje ove aktivnosti na čiju obaveznost je, u skladu sa svojim ovlašćenjima, više puta ukazala EPCG.

Zakon uređuje i djelatnost nabavke, skladištenja, prenosa, distribucije i snabdijevanja prirodnim gasom, transport nafte naftovodima i transport naftnih derivata produktovodima, djelatnost proizvodnje, distribucije i snabdijevanja toplotom, proširujući nadležnost Agencije na regulaciju i tog dijela sektora. Međutim, realizacija nadležnosti Agencije u tom

dijelu, u skladu sa Zakonom, počinje nakon izgradnje infrastrukture potrebne za obavljanje ovih djelatnosti, što je regulisano prelaznim odredbama Zakona.

2. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2014. GODINI

Za potrebe ovog plana, Aktivnosti koje Agencija treba da realizuje u 2014. godini, prema vrsti i karakteru pojedinih poslova, sistematizovane su u sljedeće oblasti:

- 1) Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge Agencije;
- 2) Učešće u implementaciji Trećeg paketa propisa Evropske unije u dijelu koji se odnosi na oblast elektroenergetike i usklađivanje podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije;
- 3) Praćenje ostvarivanja regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i po potrebi njihova izmjena tokom ili na kraju regulatorne godine;
- 4) Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije;
- 5) Jačanje odnosa Agencije sa državnim organima sa kojima ima zajedničku nadležnost i međunarodnim institucijama čiji je član ili sa kojima ima zajedničke pravce aktivnosti;
- 6) Tekući poslovi i zadaci.

2.1. Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge Agencije

Propisivanjem da donosi metodologije i pravila koja se odnose na uređenje energetske djelatnosti, posebno u dijelu utvrđivanja cijena i tarifa, kao i da odobrava pravila i metodologije koje donose energetski subjekti, sada važeći Zakon o energetici značajno je proširio ovlašćenja Agencije, naročito u normativnoj oblasti regulisanja energetskog sektora, i time joj obezbijedio ključnu normativnu ulogu u oblasti elektroenergetike. U prethodnom periodu od donošenja Zakona, Agencija je u najvećem dijelu ostvarila svoju normativnu funkciju i izvršila obaveze koje se odnose na donošenje opštih akata u skladu sa Zakonom.

U 2014. godini Agencija treba da donese akta čije donošenje do sada nije bilo moguće iz objektivnih razloga, i to:

- Metodologiju za utvrđivanje cijena za korišćenje prenosnog ili distributivnog sistema koje plaćaju korisnici direktnog voda kada je on priključen na prenosni ili distributivni sistem,
- Pravila o uslovima za izdavanje odobrenja proizvođačima i snabdjevačima električne energije za snabdjevanje kvalifikovanih kupaca preko direktnog voda.

Ukoliko se ispune potrebni uslovi, Agencija će donijeti i Pravila za poravnanje razlike između opravdanih i ostvarenih prihoda i odobrenih troškova između pojedinih operatora distributivnog sistema. Naime, Zakonom je predviđeno da se ova pravila donesu u roku od šest mjeseci od dana određivanja novog operatora distributivnog sistema.

Energetski subjekti još uvijek nijesu donijeli i Agenciji dostavili na odobravanje Program mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup prenosnim i distributivnim sistemima električne energije, kao akt koji su po Zakonu bili obavezni da donesu i dostave Agenciji na davanje saglasnosti. Agencija je subjekte u više navrata upozorila na obavezu donošenja ovih akata pa se očekuje intenziviranje aktivnosti na njihovoj izradi, odnosno odobravanje akata u 2014. godini.

Agencija daje saglasnost na desetogodišnje planove razvoja i godišnje investicione planove operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema električne energije. Shodno tome Crnogorski elektroprenosni sistem je dostavio Agenciji tokom 2012. godine Plan razvoja prenosnog sistema za period 2011-2020. godina. Kako predmetni plan nije bio u potpunosti usaglašen sa Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine i nije sadržao procjenu finansijskih sredstava za njegovu realizaciju, isti je vraćen na doradu. U međuvremenu je Vlada Crne Gore pristupila izradi inovirane Strategije razvoja energetike do 2030. godine, pa je izrada desetogodišnjih planova razvoja i njihovo dostavljanje Agenciji radi davanja saglasnosti uslovljena rješenjima koje će sadržati Strategija.

U postupku odobravanja regulatornog prihoda za trogodišnji regulatorni period koji je u toku Agencija je odobrila investicione planove EPCG i CGES za 2012 -2014 godinu, na osnovu kojih su utvrđeni kapitalni troškovi sadržani u regulatorno dozvoljenom prihodu za taj period. U postupku izmjene regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa, utvrđivanjem iznosa korekcija na kraju prve regulatorne godine, Agencija je odobrila izmijenjeni investicioni plan CGES-a. Akt o realizaciji investicija dostavljen od strane operatora distributivnog sistema nije odobren, jer nije donijet u formi izmijenjenog investicionog plana i nije priložena odluka o njegovom usvajanju od strane nadležnog organa. U narednim godinama regulatornog perioda Agencija će, vršenjem nadzora nad radom subjekata i na osnovu izvještaja subjekata o realizaciji ovih planova, pratiti realizaciju planova i u skladu sa odredbama metodologija za utvrđivanje regulatornog prihoda, cijena i tarifa, zahtijevati njihovu izmjenu u zavisnosti od stepena realizacije.

2.2. Učešće u implementaciji Trećeg paketa propisa Evropske unije i usklađivanje podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije

Pravni sistem Evropske unije predstavlja skup prava i obaveza koji vezuju sve zemlje članice i sem pravnih normi, obuhvata i načela, političke ciljeve osnivačkih ugovora, presude Suda pravde, deklaracije i brojne rezolucije Evropske unije, direktive i preporuke. Pravne akte sekundarnog komunitarnog prava čine uredbe, direktive, odluke, preporuke i mišljenja Savjeta Evrope i Evropske komisije, kao i sudska praksa Evropskog suda na ovom polju i, obzirom na pravnu snagu, dijele se na pravno obavezujuće (uredbe, direktive i odluke) i pravno neobavezujuće (preporuke i mišljenja).

Direktivama se od država članica zahtjeva da sprovedu one neophodne promjene u nacionalnom zakonodavstvu kojima treba da se ostvari cilj direktive. Direktiva sadrži cilj koji treba postići, sadržinu propisa koji treba donijeti ili postojeći propis izmijeniti, kao i rok

za implementaciju. Sa druge strane, državama se ostavlja određena sloboda u pogledu izbora i oblika metode njene implementacije. Ukoliko država članica u propisanom roku ne implementira direktivu, ona se može neposredno primjeniti.

Obaveza Crne Gore u procesu pridruživanja EU je usklađivanje energetske zakonodavstva, odnosno načina organizovanja i funkcionisanja energetske Crne Gore, sa propisima EU. Zakon je u značajnoj mjeri implementirao Treći paket EU propisa koji se odnose na elektroenergetski sektor, kojim se jasno postavlja zahtjev da regulator u energetskom sektoru mora imati široka ovlaštenja, samostalnost i mogućnost donošenja odluka o svim relevantnim pitanjima regulacije sektora, nezavisno od svih drugih javnih i privatnih interesa.

Na osnovu odluke Ministarskog savjeta Energetske zajednice od 6 oktobra 2011. godine (O/2011/02/MS-EZ), ugovorne strane Sporazuma između Evropske zajednice i Republike Crne Gore o formiranju energetske zajednice su u obavezi da implementiraju odluku C Komisije (2011) 3013 (finalna), kojom se stvara pravni osnov za implementaciju Trećeg energetske paketa Evropske unije, sa krajnjim rokom do 1. januara 2015. godine. Odluka sadrži listu Direktiva i regulativa koje treba implementirati. U skladu sa tim , Crna Gora je obavezna da izmijeni Zakon o energetici i podzakonske akte.

U Agenciji je u 2013. godini, posredstvom Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, realizovan projekat podrške Agenciji u ekonomskoj regulaciji sektora energetike sa ciljem da se obezbijedi dalji napredak i unapređenje ekonomskih reformi u Crnoj Gori u oblasti energetike u kojoj je Zakonom prioritarna nadležnost data Agenciji, a radi postizanja potpune implementacije Sporazuma o formiranju energetske zajednice, u skladu sa Trećim energetskim paketom Evropske Unije, najkasnije do 1. januara 2015. godine. U skladu sa Projektnim zadatkom, jedan od zadataka kroz koje su realizovane aktivnosti projekta je bio i implementacija Trećeg energetske paketa, nakon transponovanja u nacionalno zakonodavstvo, a zatim i njegova primjena. Ova aktivnost, na bazi rezultata projekta tehničke pomoći koja je pružena Agenciji, mora biti nastavljena, još većim intezitetom i u 2014. godini.

Implementacija Trećeg energetske paketa podrazumijeva postizanje njegovog potpunog uključenja u nacionalno zakonodavstvo, prije svega u Zakon o energetici, a zatim i u podzakonsku regulativu, u skladu sa preuzetim obavezama Crne Gore. Polazna osnova je analiza neusklađenosti Zakona u dijelu kojim se uređuje uloga i nadležnost Agencije. U ovoj aktivnosti obaveza Agencije je da pripremi analizu neusklađenosti Zakona u dijelu svojih nadležnosti i ovlaštenja i obim potrebnih izmjena i dopuna. Pri ovome treba imati u vidu da su Trećim paketom značajno prošireni uloga i odgovornost Agencije. Kako je Agencija prema Zakonu glavni nosilac podzakonskog regulisanja energetske sektora, nakon što Zakon bude usklađen, Agenciji predstoji značajan rad na usklađivanju podzakonske regulative koju je donijela, a nakon implementacije i prilagođavanja, još obimniji posao na njenoj primjeni.

Značaj ovog zadatka nameće obavezu punog angažovanja Agencije na njegovoj realizaciji i potrebu da svi zaposleni u stručnim službama na odgovarajući način budu uključeni u ovaj posao.

2.3. Praćenje ostvarivanja regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i po potrebi njihova izmjena tokom ili na kraju regulatorne godine

U oblasti cijena i tarifa, kao najznačajnijem području nadležnosti i rada, Agencija odobrava:

- Cijene korišćenja prenosnog i distributivnog sistema električne energije;
- Regulisane tarife za snabdjevanje električnom energijom tarifnih kupaca i kvalifikovanih kupaca koje snabdjeva javni snabdjevač, a koje i drugi snabdjevači mogu ponuditi kvalifikovanim kupcima;
- Tarife koje primjenjuje snabdjevač poslednjeg izbora;
- Cijene i uslove za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja koje predlaže operator prenosnog sistema električne energije;
- Cijene i troškove za priključenje na prenosni i distributivni sistem električne energije;
- Naknadu za rad operatora tržišta.

Agencija utvrđuje tarife za snabdjevanje ugroženih (ranjivih) kupaca kojima se ne obustavlja snabdjevanje, koje čine domaćinstva u kojima žive lica u stanju socijalne potrebe, invalidna i bolesna lica čiji se status utvrđuje na način propisan aktom Vlade.

Od početka perioda regulacije, 2007. godine, jedna od najznačajnijih aktivnosti Agencije bila je upravo utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa za električnu energiju koje je primjenjivala Elektroprivreda Crne Gore kao jedinstveni elektroenergetski subjekat, od 2010. godine i utvrđivanje cijena usluga koje pruža Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica, a od 2012 godine i odobravanje naknade za rad operatora tržišta.

Krajem 2011. godine Agencija je donijela Metodologiju za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, Metodologiju za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije i Metodologiju za utvrđivanje regulatornog prihoda javnog snabdjevača i regulisanih tarifa za snabdjevanje električnom energijom, i to za trogodišnji regulatorni period. Donijeta je takođe i Metodologija za utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije, kao i Pravila o odobravanju naknade za rad operatora tržišta. Utvrđivanje metodologija za višegodišnji regulatorni period zahtijevalo je prethodnu procjenu uticaja metodologija na poslovanje energetske subjekata, ali i na zaštitu krajnjih kupaca. Metodologije uključuju određene podsticaje energetske subjektima, u cilju povećanja efikasnosti i produktivnosti, ali i smanjenja troškova. Troškovi na koje subjekat može uticati utvrđuju se na osnovu analize za prvu godinu regulatornog perioda, a na način kako je utvrđeno podsticajnom formulom računaju se i za naredne godine. Sve uštede koje subjekat ostvari u toku regulatornog perioda dijele se između subjekta i kupaca. Interes potrošača je zaštićen time što jednom dostignuti donji nivo ostvarenih troškova subjekta predstavlja maksimum troškova za naredni regulatorni period. Osim toga, zbog očekivanja značajnih investicija u energetske sektor u narednom periodu, po prvi put ovim podzakonskim aktima je utvrđena funkcionalna veza između investicionih planova subjekata i utvrđivanja kapitalnih troškova (povrata na sredstva i amortizacije), ali i, na osnovu dosadašnjeg iskustva i manjeg ulaganja od odobrenog, predviđena godišnja korekcija troškova kapitala zbog nerealizacije investicija u skladu sa investicionim planovima.

Na osnovu navedenih metodologija i pravila utvrđeni su regulatorno dozvoljeni prihodi i tarife, cijene i naknade za sve elektroenergetske subjekte za trogodišnji regulatorni period od 01.08.2012. do 31.07.2015. godine.

Pored ostvarenja investicija, metodologijama su utvrđeni i drugi parametri zbog čije promjene se regulatorno dozvoljeni prihodi energetskih subjekata, cijene i tarife, mogu mijenjati tokom perioda važenja. Metodologijama je takođe utvrđena i mogućnost promjene prihoda, tarifa i cijena usljed promjene troškova na koje subjekti ne mogu ili samo djelimično mogu uticati.

U skladu sa metodologijama, a na osnovu Pravila za izmjenu tarifa za električnu energiju na zahtjev energetskog subjekta, odnosno na inicijativu Agencije, Agencija je na kraju prve regulatorne godine utvrdila iznose korekcija po parametrima čija je promjena metodologijama i Pravilima utvrđena kao osnov za korekciju.

U narednoj godini Agencija će raditi na izmjeni metodologija, na bazi iskustava stečenih u njihovoj primjeni u prve dvije godine prvog regulatornog perioda koji je u toku.

Tokom 2014. godine, Agencija će pratiti realizaciju investicionih planova, kao i ostvarenje energetskih i ekonomskih veličina, na osnovu kojih je utvrđen regulatorno dozvoljeni prihod, cijene i tarife i po potrebi vršiti korekcije pojedinih veličina tokom ili na kraju regulatorne godine. Praćenje ostvarenja odobrenih veličina Agencija će vršiti stalnim nadzorom nad radom i poslovanjem energetskih subjekata, neposrednim uvidom u poslovnim prostorijama, ali i zahtijevanjem dostavljanja potrebne dokumentacije, posebno o realizaciji investicionih planova, kako bi, u skladu sa navedenim propisima, pravovremeno reagovala na promjenu fizičkih i finansijskih pokazatelja poslovanja subjekata.

2.4. Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije

U cilju adekvatnog odgovora povećanom obimu i vrsti poslova Agencije u 2014. godini, koji će posebno biti izražen sa promjenama Zakona čija je priprema u toku, a naročito i nakon njegovog usklađivanja sa Trećim paketom propisa Evropske unije i osposobljavanja za realizaciju svih aktivnosti predviđenih ovim planom, potrebno je i u 2014. godini nastaviti sa jačanjem kadrovskih kapaciteta i osposobljavanjem zaposlenih za efikasno i kvalitetno sprovođenje nadležnosti utvrđenih Zakonom. To će zahtijevati sprovođenje organizacionih promjena i povećanje broja izvršilaca, a posebno i dalje stručno osposobljavanje zaposlenih.

Poslovi koji očekuju Agenciju u narednom periodu zahtijevaju stalnu obuku, obrazovanje i usavršavanje kako zaposlenih, tako i članova organa Agencije, radi jačanja individualnih sposobnosti i sticanja specijalističkih i praktičnih znanja i vještina na poslovima regulacije, uz istovremeno razvijanje sposobnosti timskog rada u radnim grupama kao jednog od načina obavljanja poslova u Agenciji. To je uslov za uspješan rad Agencije. Rad na obuci i unaprjeđenju znanja treba da obuhvati sve zaposlene, a posebna pažnja će se posvetiti obuci novih kadrova, naročito ako se ima u vidu da je prosječna starost zaposlenih u Agenciji visoka, zbog čega je neophodno blagovremeno zapošljavati mlade kadrove koji će biti nosioci aktivnosti Agencije u budućem periodu i koji će svojim znanjem i sposobnostima biti u mogućnosti da rešavaju složene zadatke i unapređuju kvalitet regulacije.

Sticanje znanja i korišćenje iskustava drugih regulatora, posebno iz zemalja u regionu, racionalno korišćenje materijalno-tehničkih kapaciteta i informatičkih sredstava kojima raspolaže Agencija, poboljšanje informatičkih vještina zaposlenih, uslov je bez kojeg nema uspješnog rada Agencije.

Za rad na posebnim projektima u oblastima koje su od interesa za Agenciju, a za koje se ocijeni da je to neophodno, Agencija će obezbijediti stručnu pomoć angažovanjem odgovarajućih eksperata, kao i saradnju sa naučno obrazovnim institucijama u Crnoj Gori i inostranstvu, u cilju obavljanja posla, ali i daljeg osposobljavanja i usavršavanja sopstvenih kadrova.

Agencija će učestvovati i u IPA projektima koji se obezbjeđuju preko Evropskih fondova sa zemljama iz regiona i u Evropskoj Uniji, a posebno sa susjednim zemljama.

2.5. Jačanje odnosa Agencije sa državnim organima sa kojima ima zajedničku nadležnost i međunarodnim institucijama čiji je član ili sa kojima ima zajedničke pravce aktivnosti

U realizaciji zadataka iz svoje nadležnosti, utvrđenih i ovim planom, nužno je dalje jačanje odnosa Agencije i nastavak i intenziviranje saradnje sa državnim organima sa kojima ima zajedničku nadležnost na rešavanju i uređivanju pojedinih pitanja, a time i ovlašćenja i odgovornosti za sprovođenje energetske politike Crne Gore, ali i sa međunarodnim organima i organizacijama čiji je član ili sa kojima ima zajedničke pravce aktivnosti. Ta saradnja će u narednoj, 2014. godini, čini se i posebno biti neophodna na usklađivanju domaćeg zakonodavstva i podzakonske regulative sa pravom Evropske unije iz oblasti energetike.

Saradnja je posebno neophodna sa Vladom Crne Gore i Ministarstvom ekonomije, prije svega u zajedničkom radu na sledećim pitanjima:

- Sprovođenju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore Evropskoj Uniji;
- Realizaciji obaveza po osnovu članstva u Energetskoj zajednici;
- Izradi Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine i zaštiti životne sredine;
- Učešću u radu Stalnog unaprijeđenog dijaloga i ostalim oblicima rada u procesu pridruživanja Evropskoj Uniji
- Usklađivanju zakona i podzakonskih akata sa pravom Evropske unije iz oblasti energetike.

Agencija je u avgustu 2012. godine zaključila Ugovor o dugoročnoj poslovnoj saradnji sa Upravom za zaštitu konkurencije, radi zajedničkog rada na suzbijanju zloupotreba na tržištu, razmjene informacija i kontrole djelovanja subjekata na tržištu, u okvirima zakonom utvrđene nadležnosti ovih organa. Ta aktivnost je i posebno podstaknuta donošenjem novog Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/2012). U 2014. godini saradnja će biti unapređena uspostavljanjem stalne komunikacije.

Što se tiče saradnje sa međunarodnim institucijama, ista će se u 2014. godini nastaviti prije svega kroz:

- učešće u radu organa Energetske zajednice zemalja Jugoistočne Evrope, posebno u radu Regulatornog odbora Energetske zajednice i njegovim radnim grupama, u kojima Agencija ima stalne predstavnike;
- učešće u radu ERRA (Regionalno udruženje energetske regulatore) i njenim radnim tijelima u kojima Agencija ima stalne predstavnike;
- učešće u radu MEDREG (Udruženje regulatora Mediteranskih zemalja);
- saradnju sa regulatorima drugih država, posebno država regiona Jugoistočne Evrope.

2.6. Tekući poslovi i zadaci

Osim naprijed posebno izdvojenih aktivnosti koje će se odvijati kao dio šireg, globalnog procesa djelovanja u Crnoj Gori, ili, pak, kao najznačajnija, konceptijska pitanja u radu Agencije, kontinuirano će se obavljati i drugi tekući poslovi i zadaci, među kojima, opet po redosledu prioriteta, posebno treba izdvojiti sledeće:

- 1) Nadzor nad radom i poslovanjem energetske subjekata;
- 2) Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci;
- 3) Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom;
- 4) Realizacija ovlašćenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije;
- 5) Stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije;
- 6) Priprema tarifnih kupaca za snabdijevanje na tržištu električne energije;
- 7) Rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetske subjekata i rješavanje sporova između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže;
- 8) Izrada Predloga finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu Agencije za 2013. godinu i njegovo dostavljanje na usvajanje Skupštini Crne Gore;
- 9) Izrada Izvještaja o stanju energetske sektora Crne Gore za 2013. godinu i njegovo dostavljanje na usvajanje Skupštini Crne Gore;
- 10) Izrada Predloga finansijske plana i Plana rada Agencije za 2015. godinu i njihovo dostavljanje na usvajanje Skupštini Crne Gore;
- 11) Postupanje po zahtjevima za pristup informacijama o djelatnostima iz energetske sektora sa kojima Agencija raspolaže;
- 12) Analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije, u cilju stvaranja normativnih pretpostavki za realizaciju planiranih aktivnosti i poboljšanje kvaliteta rada.

2.6.1. Nadzor nad radom i poslovanjem energetske subjekata

U okviru nadležnosti koje su joj opredijeljene Zakonom, Agencija u kontinuitetu obavlja nadzor nad radom i poslovanjem energetske subjekata, koji će se i u 2014. godini sastojati u sljedećem:

- Praćenju i analizi stvarnih troškova i prihoda subjekata koji obavljaju djelatnost za koju Agencija određuje ili odobrava cijene ili tarife;
- Praćenju i analizi realizacije investicionih planova koje je Agencija odobrila za trogodišnji period;
- Praćenju sprovođenja pravnog razdvajanja operatora distributivnog sistema;
- Praćenju i analizi primjene propisa koji se odnose na kontrolu kvaliteta naftnih proizvoda i gasa;
- Praćenju i analizi djelovanje subjekata na tržištu energije, uključujući i uticaj na konkurenciju i zaštitu prava krajnjih kupaca;
- Praćenju i analizi potrošnje energije;
- Praćenju i analizi izvršavanja mjera u oblasti obnovljivih izvora energije, uključujući uslove i cijene za priključenje novih proizvođača na prenosni i distributivni sistem, sa ciljem obezbjeđenja da ti uslovi budu transparentni, nediskriminatorni i objektivni;
- Saradnji sa nadležnim regulatornim organima zemalja u regionu, praćenju i analiziranju primjene propisa koji uređuju prekograničnu razmjenu energije, kao i rad i poslovanje subjekata koji na aukcijama dodjeljuju prekogranične kapacitete ili organizuju kupovinu i prodaju energije;
- Praćenju i analizi primjene propisa koji uređuju obaveze objavljivanja podataka o prekograničnim kapacitetima, upotrebi prenosnog i distributivnog sistema, uz uslov, da se agregirani podaci smatraju poslovnom tajnom;
- Praćenju i analizi aktivnosti i mjera koje energetske subjekti preduzimaju za poboljšanje energetske efikasnosti;
- Praćenju i analizi kvaliteta snabdijevanja električnom energijom, uključujući kvalitet usluge, neprekidnost napajanja i kvalitet napona;
- Neposrednoj kontroli imalaca licenci i sa njima povezanih privrednih društava odnosno kontroli poštovanja uslova iz licenci i na osnovu toga analiziranje rada energetskih subjekata.

U cilju sveobuhvatnijeg obavljanja propisane obaveze nadzora, Agencija će donijeti Program vršenja nadzora nad radom energetskih subjekata u 2014. godine, kojim će se utvrditi predmet, obim i dinamika nadzora, po vrstama djelatnosti i energetskim subjektima.

U slučajevima u kojima se utvrdi da energetske subjekt ne ispunjava uslove utvrđene licencom, odnosno radi i posluje suprotno uslovima utvrđenim licencom, izdavaće se nalozi za otklanjanje uočenih nepravilnosti, sa rokom za njihovo otklanjanje, odnosno po potrebi preduzimati druge mjere u skladu sa zakonom.

Agencija je u pripremi izmjena Zakona o energetici koja je u toku već istakla da je u Zakonu potrebno ojačati ovlašćenja Agencije obezbjeđivanjem čvršćih mehanizama za preduzimanje mjera prema subjektima u sličaju nepoštovanja odredbi Zakona i podzakonskih akata.

O vršenju nadzora nad radom energetskih subjekata sačinjavaće se izvještaj koji čini sastavni dio godišnjeg izvještaja o stanju u oblasti sektora energetike koji Agencija podnosi Skupštini na usvajanje.

2.6.2. Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci

Licenciranje energetskih subjekata jedna je od najznačajnijih nadležnosti Agencije, budući da se energetske djelatnosti, prema Zakonu, mogu obavljati samo na osnovu licence. Zato će i u 2014. godini Agencija raditi na usaglašavanju ranije izdatih licenci sa odredbama Zakona, izdavanju novih licenci za obavljanje energetskih djelatnosti, izmjeni ili oduzimanju već izdatih licenci i rješavanju po drugim zahtjevima energetskih subjekata vezanim za licence za obavljanje energetskih djelatnosti. Aktivnost će se odvijati u skladu sa Zakonom i Pravilima o načinu i uslovima za izdavanje, izmjenu i oduzimanje licenci za obavljanje energetskih djelatnosti.

Licence će se izdavati energetskim subjektima u oblasti nafte i gasa, u skladu sa podnijetim zahtjevima, odnosno propisanim uslovima koje podnosioci moraju ispuniti. U skladu sa imperativom zaživljavanja tržišta električne energije, treba očekivati i izdavanje novih licenci za obavljanje tržišnih elektroenergetskih djelatnosti (proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom). Takođe, šire korišćenje obnovljivih izvora električne energije, koje se planira u idućoj godini, usloviće i veći broj zahtjeva za licencu za proizvodnju električne energije iz ovih izvora.

Agencija će nastaviti vršenje nadzora nad ispunjavanjem i poštovanjem uslova iz licenci i preduzimati zakonom predviđene mjere u slučaju kršenja uslova utvrđenih Zakonom i izdatim licencama.

2.6.3. Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdjevanja električnom energijom

Značajno ovlašćeje Agencije prema Zakonu je i da utvrđuje standarde minimuma kvaliteta snabdijevanja električnom energijom. Agencija je još tokom 2012. godine otpočela rad na izradi Minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom. Utvrđivanje ovih standarda predpostavljalo je prethodno uspostavljanje sistema za prikupljanje podataka o kvalitetu snabdijevanja od strane operatora prenosnog i distributivnog sistema i dostavljanje tih podataka Agenciji. Rad na utvrđivanju standarda kvaliteta snabdijevanja nastavljen je i u 2013. godini, uz maksimalno angažovanje Agencije, ali i uključivanje energetskih subjekata u rad na ovim dokumentima. Nužna je bila i saradnja sa regulatorima drugih država u cilju razmjene iskustava i utvrđivanja što kvalitetnijeg dokumenta. Značajnu pomoć na ovim poslovima Agencija je dobila od ino-eksperata u okviru projekta tehničke pomoći koji se od novembra 2012. godine do jula 2013. godine odvijao u Agenciji, a koji je obezbijedila Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori.

Kao rezultat navedenih aktivnosti treba da uslijedi donošenje Pravila o minimalnim standardima kvaliteta snabdijevanja električnom energijom. Uz pomoć konsultanata Agencija je pripremila Nacrt pravila koji je usklađen sa Direktivom, ali je prepreka za njihovo donošenje važeći Zakon o energetici koji ne daje dovoljno ovlašćenja Agenciji za efikasno praćenje primjene standarda kvaliteta, zbog čega je utvrđivanje tog akta moguće tek nakon donošenja novog Zakona o energetici i njegovog usklađivanja sa Trećim paketom.

Ova aktivnost će neminovno biti nastavljena i u 2014. godini, posebno na obuci za primjenu i implementaciju usvojenih standarda kvaliteta i praćenju njihove implementacije od strane energetske subjekata.

2.6.4. Početak realizacije nadležnosti Agencije u regulisanju sektora gasa

Zakon uređuje i djelatnost nabavke, skladištenja, prenosa, distribucije i snabdijevanja prirodnim gasom, transport nafte naftovodima i transport naftnih derivata produktovodima, djelatnost proizvodnje, distribucije i snabdijevanja toplotom, proširujući nadležnost Agencije na regulaciju i tog dijela sektora. Zakonska osnova za razvoj tržišta gasa je adekvatna i dovoljna; Zakon je transponovao veći dio odredbi iz Direktive 2003/55/EC, Regulacije (EC) 1775/2005, kao i Direktive 2004/67/EC.

Međutim, realizacija nadležnosti Agencije u tom dijelu do sada nije zaživjela zbog nepostojanja izgrađene gasne infrastrukture potrebne za obavljanje ovih djelatnosti, niti subjekata koji se bave djelatnostima u oblasti gasa. Crnogorski energetske sistem još uvijek je baziran prvenstveno na električnoj energiji proizvedenoj iz hidropotencijala ili uglja.

Zakon predviđa da se operatori za oblast gasa i javni snabdjevač prirodnog gasa odrede u roku od tri godine od dana stupanja Zakona na snagu (22. 05. 2013. godine), ili u roku od 90 dana od dana izdavanja građevinske dozvole za gradnju prenosnog gasovoda. Sada je jasno da će biti primijenjen ovaj drugi rok. Zakon predviđa takođe i rokove za donošenje podzakonske normativne regulative za oblast gasa, koji su takođe vezani za određivanje operatora gasa i teku od dana njihovog određivanja. Podzakonske akte će donijeti kako operatori za oblast gasa, tako i Agencija.

Zbog budućih potreba Crne Gore za prirodnim gasom i finalnim proizvodima na bazi gasa, u revidovanju Strategije razvoja energetike značajna pažnja posvećuje se izgradnji kapaciteta za gas. Iako za sada ni jedan projekat nije započet, postoji više potencijalnih međudržavnih inicijativa za izgradnju gasovoda koji bi prolazili preko teritorije Crne Gore. U regionalnim integracionim procesima u pravcu stvaranja tržišta gasa i izgradnje gasovoda Crna Gora je našla svoje mjesto u južnom kraku jonsko - jadranskog gasovoda.

Zbog zainteresovanosti Crne Gore za Projekat izgradnje Jonsko- jadranskog gasovoda i spremnosti da se aktivno uključi u njegovu realizaciju, Agencija će u narednoj godini biti u obavezi da otpočne sa stvaranjem normativne infrastrukture za regulisanje djelatnosti u oblasti gasa. Rad na pripremi podzakonskih akata, a zatim i na njihovoj implementaciji i vršenju nadzora nad radom energetske subjekata u ovoj oblasti, zahtijevaće kadrovske jačanja Agencije i obuku zaposlenih, za što će biti neophodna sredstva u budžetu Agencije za narednu godinu. Agencija će formirati posebnu radnu grupu, stalnog karaktera, koja će se baviti ovim pitanjima u kontinuitetu i učestvovati u svim aktivnostima Sekretarijata energetske zajednice u Beču na primjeni direktiva Evropske Unije koje se odnose na gas i izradi podzakonskih akata u skladu sa direktivama i crnogorskim Zakonom.

2.6.5. Realizacija ovlaštenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije

U narednoj godini treba očekivati jači razvoj i korišćenje obnovljivih izvora energije u Crnoj Gori, u skladu sa programom njihovog razvoja i korišćenja, a radi realizacije nacionalnog cilja korišćenja ovih izvora energije. U ovoj oblasti najznačajnija ovlaštenja Agencije su izdavanje garancije porijekla i utvrđivanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije.

Zakonom je propisano da Agencija na zahtjev proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora izdaje garanciju porijekla kojom se dokazuje da je određena količina isporučene električne energije proizvedena iz obnovljivih izvora ili iz visokoefikasne kogeneracije. Takođe, Agencija na zahtjev proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora ili iz visokoefikasne kogeneracije utvrđuje status povlašćenog proizvođača električne energije. Povlašćeni proizvođač ima pravo na podsticajnu otkupnu cijenu električne energije u skladu sa tarifnim sistemom za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije koji je donijela Vlada, kao i druge pogodnosti koje proizilaze iz tog statusa.

Budući da su Vlada i nadležno ministarstvo donijeli podzakonska akta kojima se definišu uslovi za ostvarivanje statusa povlašćenog proizvođača i izdavanje garancija porijekla, kao i posebno da je donijet tarifni sistem za utvrđivanje cijena električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije, čime su stvoreni normativni preduslovi za intenziviranja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, a time i za realizaciju ovlaštenja Agencije, u 2014. godini treba očekivati povećanu aktivnost Agencije u ovoj oblasti.

U tekućoj godini intenzivirana je izgradnja proizvodnih objekata iz obnovljivih izvora (vjetroelektrane, male HE). Vlada je izdala osam koncesija za izgradnju malih hidroelektrana, a u toku su aktivnosti u Ministarstvu ekonomije za dodjelu koncesija za izgradnju 10 novih malih hidroelektrana. Takođe ima najava i za izgradnju elektrana koje će koristiti biomasu. Sve to ukazuje da u 2014. godini treba očekivati veći broj zahtjeva za sticanje statusa povlašćenog proizvođača.

Zakonom je propisana obaveza Agencije da utvrdi sadržaj izvještaja i obavještenja koje povlašćeni proizvođač podnosi Agenciji o ostvarenju plana proizvodnje električne energije za prethodnu godinu. Takođe je utvrđena obaveza Agencije da propiše sadržaj registra izdatih garancija porijekla i registra povlašćenih proizvođača, kao i da vodi ove registre. Sve to će biti predmet definisanja, a zatim i realizacije u 2014. godini.

2.6.6. Stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije

Crna Gora se prihvatanjem direktiva Evropske komisije o zajedničkom tržištu električne energije, zaključenjem Sporazuma o formiranju Energetske zajednice i, konačno, donošenjem zakonâ o energetici, opredijelila za sprovođenje reformi energetskog sektora koje imaju za cilj, između ostalog, uvođenje i razvoj konkurencije u obavljanju elektroenergetskih djelatnosti i otvaranje liberalizovanog tržišta električne energije. Pod liberalizacijom tržišta električne energije podrazumijeva se potpuno otvoreno, konkurentno tržište koje svim kupcima električne energije omogućava da slobodno biraju svoje snabdjevače, a snabdjevačima da slobodno i pod najpovoljnijim uslovima nabavljaju

električnu energiju za snabdijevanje svojih kupaca. Ova obaveza se, budući na kandidaturu Crne Gore za ulazak u EU i preuzete obaveze iz Sporazuma između Evropske Zajednice i Republike Crne Gore o formiranju energetske zajednice, u potpunosti mora ispuniti.

Uvođenje konkurencije i prelazak na tržišno snabdijevanje električnom energijom je veoma složen i dugotrajan proces koji se mora obavljati u kontinuitetu i koji zahtijeva veoma ozbiljnu pripremu i istrajnost svih učesnika i segmenata društva. U tom procesu Agencija je, kao jedan od ključnih učesnika i nosilaca zaduženja, aktivnosti usmjerene na stvaranje uslova za uvođenje konkurencije i otvaranje tržišta električne energije u Crnoj Gori počela prije nekoliko godina. Te aktivnosti su se, prije svega, odnosile na stvaranje normativno - regulatornog okvira neophodnog za otpočinjanje konkurencije i zaživljavanje tržišta, odnosno na pripremanje i donošenje više regulatornih akata (metodologije, pravila, pravilnici, odluke,...), kao i odobravanje drugih, sličnih dokumenata pripremljenih od strane energetske subjekata.

Iako je od zvaničnog otvaranja tržišta, početkom 2009. godine, dosta urađeno na stvaranju normativnih uslova za stvaranje konkurencije i zaživljavanje tržišta električne energije, u Crnoj Gori još uvijek nema prave konkurencije, niti nekog naročitog interesovanja novih potencijalnih snabdjevača, a pravog (likvidnog) tržišta i konkurencije ne može biti bez većeg broja učesnika, za čije pojavljivanje je neophodno da postoji njihov interes, odnosno uslovi koji će ih privući. Ipak, može se reći da se i tu stvari kreću naprijed, posebno nakon početka primjene zakonskih odredbi da se krajnji kupci priključeni na prenosni sistem, počev od 1. januara 2013. godine, ne mogu snabdijevati po regulisanim tarifama kod javnog snabdjevača, već to moraju obavljati na tržištu. Shodno tome Željezara i ŽCG se i dalje snabdijevaju kod EPCG ali po tržišnim uslovima, dok se snabdijevanje KAP-a odvija preko Montenegro Bonusa koji je, kao prvi novi snabdjevač, pored EPCG, dobio licencu za snabdijevanje električnom energijom.

U 2014. godini će biti nastavljeno sa poboljšanjem normativnih i drugih uslova i pretpostavki koji treba da doprinesu ubrzanju procesa jačanja konkurencije, odnosno zaživljavanju i razvoju tržišta električne energije u Crnoj Gori.

2.6.7. Priprema tarifnih kupaca za snabdijevanje na tržištu električne energije

Poseban segment aktivnosti Agencije u 2014. godini na području jačanja i zaživljavanja tržišta električne energije biće usmjeren na pripremu ukupnog tržišnog ambijenta za prelazak na potpuno otvoreno tržište električne energije za sve potrošače u Crnoj Gori. Naime, Zakon o energetici predviđa da i tarifni kupci – domaćinstva, koji do sada nijesu mogli da biraju snabdjevača, od 1. januara 2015. godine postaju kvalifikovani kupci i stiču pravo da biraju snabdjevača. Do sada su se ovi kupci snabdijevali kod Elektroprivrede Crne Gore koja je od strane Vlade određena za javnog snabdjevača. Zakon predviđa da je ove kupce i nakon njihovog sticanja statusa kvalifikovanog kupca i dalje dužna da snabdijeva Elektroprivreda, kao snabdjevač koji ih je snabdijevao do 1. januara 2015. godine, pod istim uslovima, osim cijene, sve dok eventualno ne promijene snabdjevača. Zakon je na taj način obezbijedio njihov interes da budu uredno snabdijevani električnom energijom do prelaska kod novog snabdjevača, ali po cijenama koje će se formirati na slobodnom tržištu.

Navedena zakonska rešenja i njihova realizacija od početka 2015. godine, nameću snažnu obavezu Agencije da, kao organizacija koja se stara o ostvarivanju javnog interesa u oblasti energetske djelatnosti, koji se prema Zakonu ostvaruje, između ostalog, u skladu sa principom zaštite krajnjih kupaca električne energije, blagovremeno preduzme aktivnosti na pripremi ovih potrošača na novi sistem snabdijevanja. Pri ovome treba imati u vidu i zakonsku odredbu da se organizovanje i funkcionisanje tržišta električne energije vrši na način kojim se obezbjeđuje sigurnost snabdijevanja, pouzdanost i kvalitet usluga, po realnim cijenama i tarifama prihvatljivim za krajnjeg kupca.

U tom cilju Agencija će provesti aktivnosti na upoznavanju potrošača koji sada još uvijek imaju status tarifnih potrošača sa novim sistemom snabdijevanja koji slijedi, njihovim pravima nakon sticanja statusa kvalifikovanih kupaca, načinom formiranja cijene po kojoj će biti snabdijevani, mogućnostima za promjenu snabdjevača itd. Te aktivnosti će se odvijati po posebnom planu koji će Agencija donijeti, a koji će se realizovati zajedno sa Elektroprivredom kao javnim snabdjevačem koji će i dalje biti obavezan da snabdijeva ove kupce do promjene snabdjevača. U ovu aktivnost će biti uključene i druge institucije koje imaju određeni vid nadležnosti u ovim pitanjima (Centar za zaštitu potrošača itd.).

2.6.8. Rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetske subjekata i rješavanje sporova između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže

Veoma značajno područje nadležnosti Agencije je i njeno djelovanje kao drugostepenog organa po žalbama kupaca ili, pak, budućih kupaca električne energije, na prvostepene akte energetske subjekata kojima je odlučeno o njihovom pravu, u slučajevima predviđenim Zakonom. Ova aktivnost zahtijeva veliko angažovanje stručnih potencijala Agencije i značajan utrošak radnog vremena, posebno obzirom na činjenicu da se broj podnijetih žalbi konstantno povećava. Stoga će rješavanje prigovora i žalbi, i to na odluke i rješenja operatora prenosnog ili distributivnog sistema o odbijanju pristupa, odnosno priključenja na prenosni ili distributivni sistem, na uslove izdate u saglasnosti za priključenje, kao i na odluke javnog snabdjevača o obračunu električne energije u slučajevima neovlašćene potrošnje i u slučajevima obustave isporuke električne energije krajnjim kupcima, i u 2014. godini biti jedan od značajnijih pravaca djelovanja Agencije.

Zakon predviđa mogućnost da Agencija rješava sporove između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga koji proizilaze iz njihovih ugovornih odnosa, ukoliko joj ugovorne strane povjere rješavanje spora. Agencija je na osnovu ovlašćenja propisanih Zakonom 2010. godine donijela Pravila za rješavanje sporova putem arbitraže, čime su stvoreni normativni uslovi za vršenje ove njene funkcije. Može se očekivati da će sa daljim razvojem i jačanjem tržišta električne energije biti ovakvih sporova između energetske subjekata kao njegovih učesnika, ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga.

2.6.9. Izrada godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore

Agencija u kontinuitetu prati stanje u energetskom sektoru kroz analizu izvještaja dostavljenih od strane energetske subjekata i neposrednom kontrolom poslovanja tih subjekata. Analiza obuhvata pregled stanja funkcionisanja sektora za dati period, posebno

u pogledu izvršavanja obaveza utvrđenih Zakonom i licencama koje su subjektima izdate za obavljanje djelatnosti. U skladu sa utvrđenim stanjem, Agencija izdaje upozorenja za otklanjanje uočenih propusta i preduzima druge mjere u skladu sa propisima. Izvještaji i analize sačinjeni u procesu vršenja nadzora se koriste za pripremu godišnjeg izvještaja o radu Agencije i izvještaja o stanju energetskeg sektora za odnosnu godinu.

U 2014. godini Agencija je u obavezi da, u skladu sa Zakonom, utvrdi sledeća dokumenta i dostavi ih Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje:

- predlog Finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu za 2013. godinu, do 30. aprila 2014. godine,
- predlog Finansijskog plana sa planom rada za 2015. godinu, do 30. septembra 2014. godine.
- godišnji izvještaj o stanju energetskeg sektora za 2013. godinu sa obaveznim minimalnim sadržajem utvrđenim Zakonom, do 30 juna 2014. godine.

Izrada i usvajanje navedenih planova i izvještaja predstavlja veoma značajnu aktivnost Agencije u toku godine koja zahtijeva angažovanje svih organizacionih jedinica i svih zaposlenih na stručnim poslovima, kao i znatan utrošak raspoloživog fonda radnog vremena. Ovo iz razloga što se radi o veoma značajnim aktima koji, svaki na svoj način, izražavaju i odslikavaju rad Agencije, ali i stanje sektora kao cjeline, kako po pitanju obezbjeđenja sredstava za rad Agencije koja se utvrđuju finansijskim planom Agencije, tako i u pogledu izvještavanja organa koji vrši nadzor nad radom Agencije o finansijskom poslovanju i radu u cjelini u prethodnoj godini, što je predmet finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu, pa do izvještaja o stanju energetskeg sektora u prethodnoj godini u cjelini, što je sadržano u godišnjem izvještaju o stanju sektora.

2.6.10. Postupanje po zahtjevima za pristup informacijama o djelatnostima iz energetskeg sektora sa kojima Agencija raspolaže

Značajan obim aktivnosti Agencije odvija se i na području omogućavanja pristupa informacijama o djelatnostima iz energetskeg sektora sa kojima raspolaže, po zahtjevima ovlašćenih podnosilaca. Ovaj vid aktivnosti Agencije posebno je povećan nakon usvajanja novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama („ Sl. list CG“, br.44/2012), prema kojem Agencija podpada pod organ vlasti koji je dužan da svakom domaćem ili stranom fizičkom i pravnom licu koje traži pristup informaciji omogući pristup informaciji ili njenom dijelu, koju posjeduje, osim u slučajevima veoma restriktivno utvrđenih izuzetaka. Istovremeno, Zakon je utvrdio načela veoma širokog, slobodnog pristupa informacijama svim zainteresovanim subjektima, prava javnosti da zna sve informacije i potpune transparentnosti rada državnih organa.

Ovaj vid aktivnosti Agencije biće izražen i u 2014. godini, uz značajano angažovanje i utrošak vremena na obradi zahtjeva za pristup informacijama, identifikovanju i sređivanju dokumentacije kojoj se omogućava pristup i obavljanju drugih pravno-administrativnih poslova u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama i Zakonom o opštem upravnom postupku. Aktivnost uključuje i izradu vodiča za pristup informacijama, njegovo pravovremeno ažuriranje i objavljivanje na internet stranici

Agencije, objavljivanje akata i dokumenata utvrđenih zakonom, rješenja kojima se dozvoljava pristup informacijama, informacija kojima je dozvoljen pristup itd.

2.6.11. Analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije

Realizacija planiranih aktivnosti i poboljšanje kvaliteta rada mora biti praćeno adekvatnom normativnom infrastrukturom u samoj Agenciji. Stvaranje i održavanje normativnih pretpostavki za nesmetano obavljanje poslova iz nadležnosti Agencije i odvijanje procesa rada stoga zahtijeva stalno praćenje sprovođenja internih opštih akata Agencije i utvrđivanja potrebe za njihovom izmjenom i prilagođavanjem zakonskim promjenama.

Ova aktivnost će posebno biti aktuelizovana promjenama Zakona o energetici koje mogu usloviti potrebu izmjene Statuta Agencije, a zatim i usklađivanja ostalih opštih akata sa Statutom Agencije.

3. REALIZACIJA PLANA RADA

O realizaciji ovog plana rada staraće se direktor Agencije.

U cilju blagovremenog, efikasnog i kvalitetnog obavljanja poslova utvrđenih ovim planom, direktor Agencije će pripremiti tromjesečne operativne planove kojima će utvrđivati konkretne zadatke koje je potrebno realizovati u tom periodu i određivati nosioce poslova i rokove izvršenja pojedinačnih obaveza.

Direktor Agencije će kvartalno podnositi Odboru Agencije izvještaj o realizaciji ovog plana.

Broj: 13/2591 -4

Podgorica, 30. septembar 2013. godine

Predsjedavajući Odbora Agencije

Branislav Prelević